

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات تجدیدی - شهریور ۱۳۸۹

پاسخنامه

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۲
تاریخ :	۸۹/۶/۲۳	ساعت :	۱۸

نام کتاب: شرح سیوطی، از باب الابتداء تا باب الفاعل + تجزیه و ترکیب نیمه اول جزء سی

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

* «والثان مبتدا وذا الوصف خبر إن فی سوی الأفراد طبقاً استقر»

۱. با توجه به بحث مبتدای وصفی، کدام گزینه مثال برای بیت مذکور است؟ ب ۸۱ (ع: ۲: د: ۲)

أ. أقائم زيدٌ □ ب. أقائمون الزيدون ■ ج. أزيدٌ قائمٌ □ د. أقائمٌ الزيدان □

۲. گزینه غلط را مشخص کنید: «المفعول الثاني من مفعولي أرى وأعلم المتعديين لهما بالهمزة كثنائي مفعوليّ كسيّ في». د ۱۴۷ (ع: ۲: د: ۲)

أ. كونه غير الأول □ ب. جواز حذفه □ ج. امتناع إلغائه □ د. امتناع تعليقه ■

۳. در کدام گزینه، کسر همزه «ان» واجب است؟ أ ۱۱۶ (ع: ۳: د: ۲)

أ. قال زيد ان الشمس طالعة ■ ب. جاء الذي في ظنيّ انه فاضل □

ج. أعجبنى أنك تقوم □ د. أوحى اليه أنه رسول الله □

۴. يجب توسط الخبر بين الأفعال الناقصة واسمها إن د ۱۰۰ (ع: ۱: د: ۳)

أ. اقترن الخبر بحرف التأكيد □ ب. اقترن الخبر بـ«إلا» □

ج. كان في الخبر ضمير لاسم كان □ د. كان الاسم مضافاً إلى ضمير يعود إلى ملابس الخبر ■

تشریحی:

۱. أ. چرا در مثال «ما زيدٌ قائماً لكن قاعدٌ» نصب دادن کلمه «قاعد» ممنوع است؟ ب. بنا بر رفع کلمه «قاعد» نقش آن را بنویسید.

۱۰۷ (ع: ۲: د: ۳)

۱. به خاطر این که اسمی که به وسیله لكن یا بل معطوف قرار بگیرد موجب است و اگر قاعد بخواهد منصوب شود معمول «ما» می گردد در

حالی که «ما» فقط در منفی عمل می کند. ۲. نقش: خبر برای مبتدای محذوف.

* وَخَفَّتْ إِنْ قَلَّ الْعَمَلُ وَتَلَزَمَ اللَّامُ إِذَا مَا تُهْمَلُ

۲. با توجه به بیت فوق، برای هریک از دو صورت إهمال و عدم إهمال «إن» مثال مناسبی بنویسید. ۱۲۳

صورت إهمال: إن زيدٌ لقائمٌ (آوردن لام ابتدا واجب است) صورت عدم إهمال: إن زيداً قائمٌ یا إن زیداً لقائمٌ (آوردن لام جایز است).

* وَرَكَّبَ الْمَفْرَدَ مَعَهَا (أَي لَا التَّي لِنَفْيِ الْجِنْسِ) بَانِيًا لَهُ عَلَى الْفَتْحِ أَوْ مَا يَقُومُ مَقَامَهُ. ۱۲۸ (ع: ۲: د: ۳)

۳. أ. مراد از مفرد چیست؟ ب. چرا اسم «لا نفی جنس» مبنی است؟

أ. مفرد: ما ليس مضافاً ولا مشبهاً به. ب. دليل بناء: لتضمّنه معنى مِنَ الْجِنْسِيَّةِ.

* إنَّ اسمَ الزمانِ يكونُ خبراً عن الحدثِ نحو القتالِ يوم الجمعة ... ولا يكونُ خبراً عن مبتدأ جُئْتُ وإن يُفدَ الاخبارُ به بأن كان المبتدأ ...

۴. أ. چرا اسم زمان می تواند خبر برای اسم معنی بشود؟ ب. برای خبر واقع شدن اسم زمان از ذات، یک مورد همراه با مثال بنویسید. ۸۷ (ع: ۱ و ۲ و ۳ د: ۲)

أ. چون حدثها متجدد و متصرف اند و در صورت خبر قرار دادن اسم زمان برای آنها در حقیقت تحقق آنها را به زمان خاصی مخصوص کرده ایم و این ایجاد علم جدید برای مخاطب است که مفید است.

ب. ۱. كان المبتدأ عامّاً والزمان خاصّاً. مثال: نحن في شهر كذا. ۲. كان اسم الذات مثل اسم المعنى در تبعض وقوع. مثال: الورد في أيار.

* ولا يلي العاملَ معمولُ الخبرِ إلا إذا ظرفاً أتى أو حرف جرّ ۳-۱۰۲ (ع: ۲ د: ۳)

۵. أ. برای هریک از دو مورد مذکور در مصرع دوم مثال بنویسید. ب. مثال «بما كان إياهم عطية عود» چگونه قابل توجیه است؟

أ. مثال: برای ظرف: كان عندك زيدٌ مقيماً. برای جار و مجرور: كان فيك زيدٌ راغباً.

ب. در جمله مذکور اسم كان ضمير شأن مستتر است و «إياهم عطية عود» خبر كان می باشد فلا يلي العامل معمول الخبر.

۶. أ. برای هریک از توابع اسم «لا نفی جنس» که در ذیل آمده، مثالی بنویسید. ب. نوع اعراب یا بناء تابع را بنویسید. ۱۳۱-۱۳۰ (ع: ۲ د: ۳ و ۲)

أ. مفرداً نعتاً لمبنى يلى: ج. رفع، نصب و فتح - مثال: لا رجلَ ظريفَ في الدار.

ب. غير مايلي من نعت المبنى المفرد: ج. نصب و رفع - مثال: لا رجل فيها ظريفاً / ظريفٌ.

۷. أ. چهار مورد از موارد ابتدا به نکره را بیان کنید. ب. در مثال «رجل من الكرام عندنا» و «رغبة في الخير» علت ابتدا به نکره را بیان نمایید. ۸۹

أ. موارد: ۱. أن يتقدم الخبر وهو الظرف أو المجرور عليها. ۲. أن يتقدمها استفهام. ۳. أن يتقدمها نفى. ۴. أن تكون موصوف (بوصف مذکور أو مقدّر أو معنوي). ۵. أن تكون عاملة فيما بعدها. ۶. أن تكون مضاف. ب. رجل موصوفة بوصف مذکور. رغبة عاملة فيما بعدها.

* اعمال ليس اعملت ما دون إن مع بقاء النفي وترتيب زكن

۸. با توجه به بیت بالا، شرایط اعمال «ما» را بیان کنید. در مثال «ما طعامك زيدٌ آكل» چرا «ما» نمی تواند عمل کند؟ ۱۰۶ (ع: ۲ د: ۲)

۱. دون زیادة إن نافية. ۲. مع بقاء نفی وعدم انتقاضه بالآ. ۳. ترتيب الاسم والخبر.

در مثال: سبق معمول خبرها على اسمها وهو غير ظرف ولا مجرور مبطل لعملها نحو ما طعامك زيد آكل.

* «ذلك يوم الحق فمن شاء اتخذ إلى ربه مثاباً» نبأ/ ۳۹ (ع: ۲ د: ۲)

۹. أ. نوع و نقش ترکیبی «من» را مشخص کنید. ب. آیا جمله «اتخذ» محلی از اعراب دارد یا خیر؟ چرا؟

أ. «من» شرطیه و مبتدا. ب. بله؛ «اتخذ» در محلّ جزم است، چون جواب شرط جازم است.